

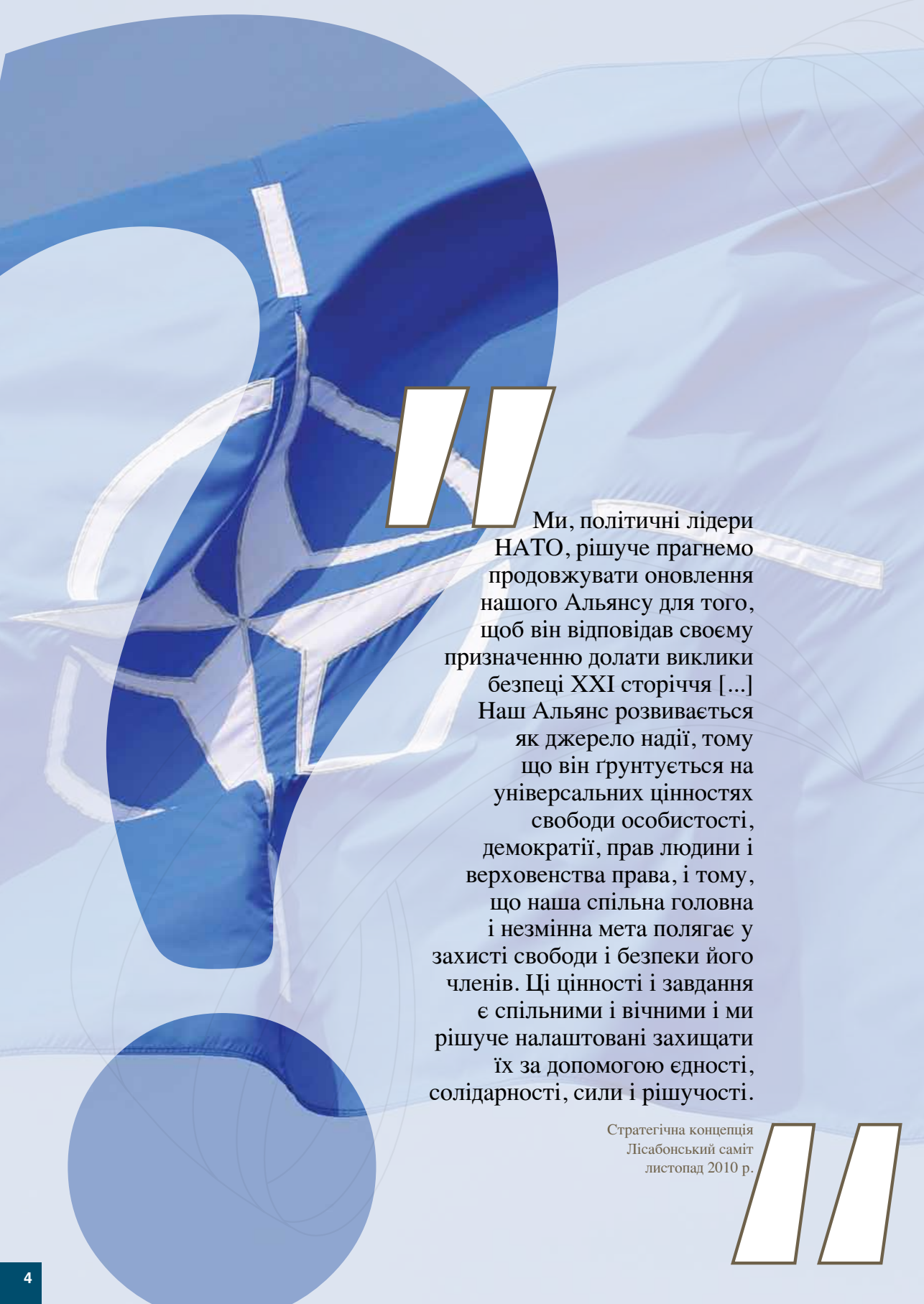

Що таке НАТО?

Знайомство з трансатлантичним Альянсом

Що таке НАТО?

■	Передмова	5
■	Огляд	6
■	Реагуючи на зміни	11
■	Головна дійова особа в кризових ситуаціях	17
■	Зміцнення безпеки шляхом партнерства	27
■	Дотримання політики відкритих дверей	34
■	Долання нових загроз новими силами і засобами	37
■	Динаміка організації	43
■	Альянс, що відповідає своєму призначенню	47

“

Ми, політичні лідери НАТО, рішуче прагнемо продовжувати оновлення нашого Альянсу для того, щоб він відповідав своєму призначенню долати виклики безпеці ХХІ сторіччя [...] Наш Альянс розвивається як джерело надії, тому що він ґрунтується на універсальних цінностях свободи особистості, демократії, прав людини і верховенства права, і тому, що наша спільна головна і незмінна мета полягає у захисті свободи і безпеки його членів. Ці цінності і завдання є спільними і вічними і ми рішуче налаштовані захищати їх за допомогою єдності, солідарності, сили і рішучості.

Стратегічна концепція
Лісабонський саміт
листопад 2010 р.

”

■ Передмова

«Сторони погоджуються, що збройний напад на одну або кількох із них у Європі чи у Північній Америці вважатиметься нападом на них усіх: і, відповідно, вони домовляються, що в разі здійснення такого нападу кожна з них, реалізуючи своє законне право на індивідуальну чи колективну самооборону, підтверджене статтею 51 Статуту Організації Об'єднаних Націй, надасть допомогу тій Стороні або Сторонам, які зазнали нападу, і одразу здійснить індивідуально чи спільно з іншими Сторонами такі дії, які вважатимуться необхідними, включаючи застосування збройної сили, з метою відновлення і збереження безпеки у північноатлантичному регіоні».

Стаття 5 Північноатлантичного договору
4 квітня 1949, Вашингтон, округ Колумбія

Основоположною метою Організації Північноатлантичного договору є захист свободи і безпеки його членів політичними і військовими засобами. НАТО об'єднує 28 країн-членів з Європи і Північної Америки, які консультуються і співпрацюють у галузі безпеки і оборони. В цьому сенсі НАТО забезпечує унікальний трансатлантичний зв'язок для співпраці у галузі політики і безпеки.

Хоча з моменту його заснування в 1949 році багато чого змінилося, Альянс залишається важливим і унікальним джерелом стабільності в непередбачуваному геополітичному середовищі. Перед членами НАТО зараз постає набагато ширший спектр викликів безпеки, ніж це було в минулому. Такі загрози як розповсюдження зброї масового знищення (ЗМЗ) і технології виробництва балістичних ракет, кібернапади і тероризм не визнають кордонів. До НАТО також почали звертатися із проханнями захистити цивільне населення від урядових репресій.

У відповідь НАТО розвиває необхідні засоби для швидкого реагування на найбільш важкі і складні кризи. Альянс модернізує свої сили і засоби оборони і стримування, підтримує комплексний підхід до врегулювання криз з використанням політичних, цивільних і військових інструментів. НАТО також дотримується кооперативного підходу до безпеки за рахунок більш активної взаємодії з ширшим колом партнерів, країн і міжнародних організацій.

Хоча характер загроз, що постають перед країнами-членами, і підходи Альянсу до їх долаття змінюються, базові основи солідарності, діалогу і співпраці продовжують відповідати принципам Вашингтонського договору. Як політико-військовий альянс НАТО також є громадою спільних інтересів і цінностей. Країни НАТО краще захищені, а Альянс ефективніший, тому що вони консультуються на спільному форумі, дотримуються одних принципів і діють разом.

Посилання на колишню Югославську Республіку Македонія у цьому виданні позначені зірочкою (*), яка відсилає до такої примітки: «Туреччина визнає Республіку Македонія за її конституційною назвою».

Що таке НАТО?

НАТО – це політико-військовий альянс, основними цілями якого є колективна оборона його членів і збереження демократичного миру в північноатлантичному регіоні. Усі 28 членів Альянсу мають однакове право голосу, рішення, які приймає Альянс, повинні бути одностайними і ґрунтуватися на консенсусі, а його члени повинні поважати основоположні цінності Альянсу, зокрема демократію, свободу особистості і верховенство права.

НАТО має цивільну і військову штаб-квартири і інтегровану військову командну структуру, але дуже мало військ чи засобів, які належали б виключно їй. Більшість військ залишається під повним національним командуванням і управлінням, доки країни-члени не вирішать виконати завдання у контексті НАТО.

Кого представляє НАТО?

Членами Альянсу є такі країни: Албанія, Бельгія, Болгарія, Канада, Хорватія, Чеська Республіка, Данія, Естонія, Франція, Німеччина, Греція, Угорщина, Ісландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Іспанія, Туреччина, Велика Британія і Сполучені Штати.

Сімейне фото – Лісабонський саміт НАТО 2010. © NATO

Хто партнери НАТО?

НАТО активно розвиває мережу партнерств.

Альянс надає країнам-членам і партнерам унікальний форум для консультацій з питань безпеки, для розбудови довіри і участі в запобіганні конфліктам. Завдяки практичній співпраці і багатонаціональним ініціативам члени і партнери Альянсу разом долають нові виклики безпеці.

Країни-партнери взаємодіють з Альянсом відповідно до своїх інтересів і вимог. Хоча їх голос також чують і вони роблять цінні політичні і військові внески, вони не мають таких же самих повноважень щодо прийняття рішень як країни – члени Альянсу.

Партнерства охоплюють не лише країни євроатлантичного регіону, Середземномор'я і Перської затоки, але й інші країни світу, серед яких Австралія, Японія, Республіка Корея, Нова Зеландія, Ірак і Афганістан.

На додаток НАТО співпрацює з міжнародними організаціями, серед яких ООН і Європейський Союз.

Які основні завдання НАТО?

НАТО має три основних завдання:

- колективну оборону;
- врегулювання криз; і
- кооперативну безпеку через партнерства.

Альянс покликаний захищати своїх членів політичними і військовими засобами. Він підтримує демократичні цінності і прагне мирного розв'язання суперечок. Якщо дипломатичні зусилля не дають результатів, він має військові сили і засоби, необхідні для колективної оборони і виконання операцій з врегулювання криз самостійно або у співробітництві з країнами-партнерами та міжнародними організаціями.

Місія Міжнародних сил сприяння безпеці (МССБ) в Афганістані є зараз основним пріоритетом НАТО. Тут головна роль НАТО полягає в допомозі уряду Ісламської Республіки Афганістан у здійсненні урядових повноважень у країні і поширенні їх на усі регіони. НАТО допомагає створити стабільне і безпечне середовище, яке сприяє відбудові і розвитку.

Лорд Ісмей
1952-1957

Поль-Анрі Спаак
1957-1961

Дірк Стіккер
1961-1964

Манліо Брозіо
1964-1971

Джозеф Лунс
1971-1984

Лорд Каррінгтон
1984-1988

На додаток НАТО має чотири інших поточних місії і операції.

- НАТО очолює операцію з підтримання миру в Косові з червня 1999 року.
- Кораблі Альянсу патрулюють в Середземному морі, контролюючи судноплавство для запобігання терористичній діяльності.
- Альянс допомагає боротися проти морського піратства в Аденській затоці і поблизу Африканського Рогу.
- На прохання Африканського Союзу (АС) НАТО допомагає Місії АС в Сомалі і підтримує розвиток потенціалу його сил і засобів підтримання миру.

Крім своїх операцій і місій, НАТО бере участь в інших різноманітних заходах з членами Альянсу і партнерами. Співпраця ведеться в таких сферах, як військова і політична реформа, військове планування і навчання, наукове співробітництво і дослідження, обмін інформацією і допомога у разі гуманітарних криз.

Як функціонує НАТО?

Північноатлантична рада, або ПАР, є головним політичним керівним органом. Рада і мережа комітетів забезпечують союзникам по Альянсу структуру для консультацій, співробітництва і планування багатонаціональних заходів як політичного, так і військового характеру.

Рада збирається на свої засідання раз на тиждень на рівні послів країн Альянсу, а в разі необхідності і частіше. Регулярні засідання Ради також відбуваються на рівні міністрів закордонних справ і оборони. Щороку, або кожні два роки, НАТО проводить саміт, на якому глави країн і урядів Альянсу вирішують стратегічні питання, що стоять перед Альянсом. Регулярні зустрічі також відбуваються з представниками країн-партнерів НАТО.

У штаб-квартирі НАТО в Брюсселі кожна країна Альянсу представлена своїм постійним представником у ранзі посла. Йому або їй допомагає національна делегація, яка складається з дипломатів і військових радників, які або самі беруть участь у засіданнях комітетів, або забезпечують участь у них національних експертів.

Суверенітет кожного члена Альянсу має поважатися і остаточне рішення повинно бути підтримане усіма членами. Отже, процес прийняття рішень

Манфред Вернер
1988-1994

Віллі Клас
1994-1995

Хав'єр Солана
1995-1999

Лорд Робертсон оф
Порт Еллен
1999-2003

Яап де Хооп
Схеффер
2004-2009

Андерс Фог
Расмуссен
2009-

в НАТО ґрунтується на одностайній згоді, і часто виникає потреба в активних дискусіях перед прийняттям важливих рішень. Цей процес забезпечує одностайну підтримку членами Альянсу рішень НАТО про здійснення певних дій.

Політичні аспекти цих рішень втілюються через цивільну штаб-квартиру НАТО в Брюсселі, Бельгія. Військові аспекти реалізуються під політичним наглядом Ради через Війковий комітет НАТО. Цей комітет забезпечує зв'язок з двома стратегічними командуваннями НАТО: з командуванням ОЗС НАТО з питань операцій, розташованим у штабі Верховного головнокомандувача Об'єднаних збройних сил НАТО в Європі (SHAPE) поблизу м. Монс, Бельгія, а також з командуванням ОЗС НАТО з питань трансформації, розташованим у Норфолку, Вірджинія, у США.

НАТО має Генерального секретаря, якого призначають терміном приблизно на чотири роки. Це високопоставлений політик з однієї із країн – членів Альянсу. Генеральний секретар головує на засіданнях Північноатлантичної ради та інших важливих органів НАТО, сприяє досягненню консенсусу між країнами – членами НАТО і є головним речником Альянсу. В повсякденному управлінні справами Альянсу йому/їй допомагає Міжнародний секретаріат, до складу якого входять фахівці і офіційні особи з усіх країн – членів НАТО.

Нинішнім Генеральним секретарем є Андерс Фог Расмуссен, колишній прем'єр-міністр Данії.

Коли я заступив на посаду Генерального секретаря Північноатлантичного альянсу, то навіть не міг прийняти посла жодної країни з Центральної і Східної Європи в нашій штаб-квартирі. Наші держави були супротивниками навіть попри те, що наші народи не мали цього відчуття ворожості. Через три з половиною роки ми знову сидимо за тим же самим столом, святкуючи перше засідання Ради північноатлантичного співробітництва. Якщо коли-небудь в історії мав місце вирішальний поворот на сто вісімдесят градусів, це саме цей унікальний момент. Момент не тільки великого символічного, але й безперечно практичного значення. Після нашої сьогоднішньої зустрічі Європа вже не буде такою як раніше.

Манфред Вернер
тодішній Генеральний секретар НАТО
21 грудня 1991 р.

Реагуючи на зміни

Походження Альянсу

У 1949 році, коли ідеологічні суперечки між Сходом і Заходом загострилися, десять західноєвропейських держав, США і Канада підписали Північноатлантичний договір. Головна мета полягала в створенні альянсу взаємної допомоги у разі, якщо Радянський Союз намагатиметься поширити свій контроль над Східною Європою на інші країни континенту.

На той час Європа усе ще відновлювалася від руйнівних наслідків Другої світової війни. Однак із 1947 до 1952 року фінансований США план Маршалла забезпечив стабілізацію економік країн Західної Європи. Грунтуючись на принципі колективної оборони, НАТО доповнила цю роль допомагаючи підтримувати безпечне середовище для розвитку демократії і економічного зростання. За словами тодішнього президента США Гаррі Трумена, план Маршалла і НАТО були «дві половинки одного горіха».

На початку 50-х років XX ст. міжнародні події, кульмінацією яких стала Корейська війна, підтвердили побоювання Заходу щодо експансіоністських амбіцій Радянського Союзу. Відповідно країни – члени НАТО посилили свої зусилля з розвитку військових і цивільних структур, необхідних для виконання взятого ними зобов'язання щодо спільної оборони. Присутність північноамериканських військ на європейській землі, якої просили уряди європейських країн, допомогла запобігти радянській агресії. З часом дедалі більше держав приєднувалося до НАТО.

Під захисною парасолькою НАТО Західна Європа і Північна Америка невдовзі досягли безпрецедентного рівня стабільності, який став основою європейської економічної співпраці і інтеграції.

НАТО під час
холодної війни.
© NATO

Падіння Берлінського муру –
9 листопада 1989 р. © Sue Realm

Кінець холодної війни

Під час холодної війни роль і мета НАТО чітко визначалися загрозою від СРСР. На початку 90-х років XX ст. Варшавський пакт розпався і СРСР припинив існування. Альянс узяв активну участь в долатті старого розмежування Європи на Схід і Захід, встановивши контакти з колишніми ворогами і запропонувавши безпеку на основі співробітництва і партнерства. Така зміна ставлення була зафіксована

в новій Стратегічній концепції Альянсу, оприлюдненій в листопаді 1991 року, яка ґрунтувалася на ширшому підході до безпеки.

Після зникнення традиційних супротивників деякі коментатори вважали, що потреба в НАТО також зникла і майбутні видатки на оборону і інвестиції в збройні сили також можна різко зменшити. Багато країн – членів Альянсу почали скорочувати свої військові видатки, дехто аж на 25 відсотків.

Однак невдовзі стало зрозуміло, що хоча кінець холодної війни можливо відвів загрозу військового вторгнення, нестабільність в деяких регіонах Європи зростає. Низка регіональних конфліктів, часто на ґрунті етнічних проблем, спалахнула в колишній Югославії і деяких частинах колишнього СРСР і загрожувала поширитися поза межі свого регіону.

Виникла потреба в нових формах політичної і військової співпраці задля збереження миру і стабільності в Європі і запобігання ескалації регіонального напруження. За цієї причини НАТО створила нові механізми євроатлантичної співпраці в галузі безпеки з країнами – нечленами

«Тепер, коли закінчилася холодна війна, перед нами постала не одна комплексна загроза, а численні нові ризики і виклики».

Хавьер Солана
тодішній Генеральний секретар НАТО
25 січня 1999 р.

Прапор на честь жертв терактів 11 вересня. © Paola Sansao

Альянсу. Вона також здійснила важливі внутрішні реформи для адаптації своїх військових структур, сил і засобів до нових завдань. На додаток до традиційного завдання колективної оборони Альянс невдовзі став врегульовувати кризи, а також встановив партнерства з різними країнами і організаціями, співпрацюючи в ширшому полі безпеки.

НАТО швидко адаптувалася до середовища безпеки після холодної війни. За декілька років вона вже проводила свої перші операції «поза зоною відповідальності» за межами території НАТО на підтримку міжнародних зусиль з припинення конфлікту на заході Балкан. НАТО розпочала свою першу миротворчу операцію в Боснії і Герцеговині в грудні 1995 року. Кілька років по тому Альянс здійснив повітряну кампанію з метою припинити насильства і репресії проти населення Косова і розгорнув там миротворчі сили в 1999 році.

11 вересня

У Стратегічній концепції 1999 року були взяті до уваги уроки нових місій НАТО, зміни в середовищі безпеки після холодної війни і підхід

до безпеки на основі співпраці. У новій Концепції також було зазначено, що майбутні загрози будуть «багатовекторними і часто складними для прогнозування». Події, що розгорнулися невдовзі, підтвердили правоту союзників по Альянсу.

11 вересня 2001 року терористи скористалися пасажирськими авіалайнерами як зброєю масового знищення проти Сполучених Штатів. Шокуюча брутальність нападів і засобів, які були використані для цього, продемонструвала вразливість відкритих і демократичних суспільств до нової форми асиметричної війни. Наступного дня, вперше в історії Альянсу, союзники застосували статтю 5 Вашингтонського договору, положення про колективну оборону в НАТО, підтвердивши таким чином, що напад на одного є нападом на них усіх.

Відповідно Альянс ухвалив заходи на підтримку США. Він негайно відправив кораблі в східне Середземномор'я для обшуку суден, що підозрюються в терористичній діяльності. Ця операція продовжується і сьогодні як операція «Активні зусилля», яка вже охоплює все Середземномор'я.

Кораблі, що беруть участь в операції «Активні зусилля». © NATO

Крім того, окремі члени Альянсу відправили свої війська до Афганістану на підтримку операції на чолі зі США проти Аль-Каїди – терористичної групи, що здійснила напади 11 вересня – і представників режиму Талібан, які її підтримують. Альянс очолив ще одну миротворчу місію, Міжнародні сили сприяння безпеці (МССБ), з серпня 2003 року.

Саміти НАТО в Празі (2002) і Стамбулі (2004) були спрямовані на прискорення перетворення НАТО на динамічний альянс, здатний здійснювати операції за межами традиційної зони операцій НАТО.

На додаток до міжнародної загрози від тероризму лідери НАТО невдовзі визнали, що широкомасштабні економічні тенденції, технологічні і геополітичні події і екологічні виклики можуть мати серйозний глобальний вплив на майбутні роль і обов'язки НАТО.

Характер нестандартних викликів безпеки, що постають перед Альянсом у XXI сторіччі, відображений в нинішній Стратегічній концепції НАТО, ухваленій на Лісабонському саміті в листопаді 2010 року.

По-перше, розповсюдження ядерної зброї, іншої зброї масового знищення

та засобів її доставки загрожує непередбачуваними наслідками для глобальної стабільності і процвітання.

По-друге, тероризм становить пряму загрозу безпеці громадян країн НАТО і міжнародній стабільності і процвітання в більш широкому сенсі, особливо якщо терористам вдасться заволодіти ядерною, хімічною, біологічною або радіологічною зброєю.

По-третє, нестабільність або конфлікт поза межами кордонів НАТО може безпосередньо загрожувати безпеці Альянсу підігріваючи екстремізм, тероризм і транснаціональні незаконні дії, такі як контрабанда зброї, наркотиків і торгівля людьми.

По-четверте, кібернапади стають дедалі частішими, краще організованими і дорожчими. Іноземні військові і розвідувальні служби, організовані злочинці, терористи і групи екстремістів можуть бути джерелом таких нападів. Непокоять також лазерна зброя і технології перешкоджання доступу до космічного простору.

До того ж усі країни дедалі більше залежать від життєво важливих комунікацій, транспорту і транзитних

шляхів, які впливають на міжнародну торгівлю, енергетичну безпеку і процвітання. В міру того як дедалі більша частка світового виробництва транспортується по усій земній кулі, постачання енергії стає дедалі легше перервати.

Головні екологічні і ресурсні обмеження, серед яких ризики для здоров'я, кліматичні зміни, дефіцит води і зростаючі потреби в енергії, також формуватимуть майбутнє середовище безпеки і потенційно можуть суттєво вплинути на плани і операції НАТО.

І нарешті, звичайна загроза, про яку нібито забули, знову виникла. Багато регіонів і країн заволодівають

сучасними військовими силами і засобами, що має наслідки для євроатлантичної і світової безпеки, які важко передбачити. Особливо серйозну загрозу становить розповсюдження балістичних ракет.

У Стратегічній концепції 2010 року стверджується, що Альянс повинен бути здатний захистити своїх членів від нових загроз і упоратися навіть з найскладнішими кризами. Там де запобігання конфлікту виявляється неуспішним, Альянс має бути готовий до припинення ворожих дій. Після конфлікту НАТО повинна допомагати забезпечувати довготривалі умови для миру і безпеки.

“

Прийняти політичне рішення про розгортання військової сили ніколи не буває легко. Однак швидке і обережне застосування сили часто може запобігти перетворенню кризи на більш серйозну.

Андерс Фог Расмуссен
Генеральний секретар НАТО
30 травня 2011 р.

”

Головна дійова особа в кризових ситуаціях

НАТО не може самостійно долати виклики XXI сторіччя. Уроки операцій на чолі з НАТО навчили союзників тому, що військових засобів недостатньо для врегулювання криз і конфліктів.

Трансатлантичний Альянс допомагає виробити комплексний політичний, економічний і військовий підхід до врегулювання криз, включно із зусиллями зі стабілізації і відбудови, у співпраці з дедалі більшим колом дійових осіб, зокрема неурядових і міжнародних організацій, таких як ООН, Європейський Союз і Організація з безпеки і співробітництва в Європі. Партнерам НАТО також буде запропоновано більшу політичну взаємодію з Альянсом на усіх стадіях кризи – до, під час і після.

НАТО розглядає ширший набір інструментів для забезпечення більшої ефективності по всьому спектру врегулювання кризових ситуацій. Заходи, що здійснюються, передбачають формування скромних цивільних засобів врегулювання криз, посилення інтегрованого цивільно-військового планування і кращу підготовку місцевих сил в зонах криз.

На кінець 2011 року, понад 140 тисяч військовослужбовців беруть участь у п'яти місіях і операціях на чолі з НАТО на трьох континентах: операції з врегулювання кризи і підтримання миру в Афганістані і на Балканах; антитерористична операція в Середземномор'ї; антипіратська операція в Аденській затоці; і місія на підтримку Африканського Союзу.

Афганістан

Негайно після нападів 11 вересня США розпочали операцію «Ендюрінг фрідом» – антитерористичну операцію в Афганістані. Метою цієї операції було усунення від влади представників режиму Талібан, який допомагає Аль-Каїді, терористичному угрупованню, яке організувало ці напади.

Виникло занепокоєння з приводу того, що афганські сили безпеки самостійно не зможуть стабілізувати країну. Тому в 2001 році було організовано Боннську конференцію, яка звернулася до ООН з проханням схвалити виділення сил, які допомагатимуть розвивати і навчати сили безпеки. 20 грудня 2001 року Рада Безпеки ООН ухвалила Резолюцію 1386, на основі якої було створено Міжнародні сили сприяння безпеці (МССБ) і які було розгорнуто в Кабулі і навколишніх територіях.

Спочатку МССБ не були ані силами НАТО, ані ООН, а тимчасовою коаліцією, розгорнутою під егідою Ради Безпеки ООН. У серпні 2003 року Альянс взяв на себе стратегічне командування, управління і координацію місії, давши змогу створити постійну штаб-квартиру МССБ у Кабулі. Місія МССБ з допомоги уряду Афганістану полягає в створенні безпечного середовища в країні і в такий спосіб зведення до мінімуму можливості планування войовничими екстремістами своїх нападів, використовуючи Афганістан як безпечний притулок.

Наприкінці 2003 року МССБ налічували до 10 тисяч військовослужбовців і їх мандат був обмежений столицею Кабулом і навколишніми територіями. Поступово цей мандат було розширено на весь Афганістан: спочатку на північ, потім на захід, південь, і зрештою на схід і південний захід країни – найбільш небезпечні і нестабільні регіони Афганістану. Початок викликаного талібами повстання ще більше ускладнив ситуацію. У відповідь на повстання союзники вирішили збільшити контингент МССБ до понад 130 тисяч осіб. Свої внески в цю операцію роблять п'ятдесят країн.

Нова комплексна цивільно-військова кампанія проти повстанців, або «стратегія COIN», спрямована на ізоляцію екстремістів шляхом розбудови відносин з афганським населенням і урядом. Розпочата на початку 2010 року, ця стратегія на багатьох територіях ослабила повстанський рух. Стратегія МССБ, спрямована на захист місцевого населення, привела до зменшення кількості випадкових жертв серед цивільних, навіть попри те, що таліби продовжують завдавати ударів по мирному населенню.

В міру того як Афганські сили безпеки продовжують зростати і розвиватися як за кількістю, так і за своєю спроможністю, вони дедалі активніше перебирають на себе керівництво операціями безпеки. Внаслідок цього роль НАТО і МССБ поступово змінюється і увага переходить від бойових дій до підтримки. Цей перехід

Американський солдат сміється разом з афганським хлопчиком в селищі Раджан Кала. © ISAF

відповідальності за безпеку до афганців розпочався на початку 2011 року і має завершитися наприкінці 2014 року, коли афганці повинні взяти на себе відповідальність за безпеку усіх провінцій і районів без винятку. У 2011 році більше половини афганського населення стало свідком того, як афганська армія і поліція розпочали брати на себе відповідальність за безпеку; загальна кількість ініційованих ворогом нападів зменшилася, а повстання послабшало.

Альянс тісно співпрацює з афганським урядом та іншими міжнародними організаціями та діючими особами над розв'язанням інших завдань. Серед них – довгостроковий розвиток власних Афганських національних сил безпеки, зміцнення демократії в Афганістані, більш рішучі дії з боротьби проти корупції і торгівлі наркотиками і мирна реінтеграція колишніх повстанців до своїх громад. Незалежно від того, коли будуть виведені війська

МССБ, довгострокове партнерство між НАТО і Афганістаном, яке було офіційно розпочате на Лісабонському саміті, триватиме.

Балкани

Операція НАТО в Афганістані ґрунтується на уроках операцій з підтримання миру і стабілізації на Балканах. Слідом за розпадом колишньої Югославії, що розпочався в 1991 році, НАТО довелося здійснити військове втручання для припинення або відвернення конфліктів у Боснії і Герцеговині в 1995 році, в Косові в 1999 році і в колишній Югославській Республіці Македонія* в 2001 році.

Боснія і Герцеговина

Участь НАТО в подіях у Боснії і Герцеговині розпочалася в 1992 році. У жовтні того року літак раннього повітряного попередження і управління НАТО, або АВАКС, контролював операції на підтримку Резолюції 781 Ради Безпеки ООН, яка забороняла польоти над Боснією і Герцеговиною. Пізніше НАТО і Західноєвропейський Союз почали здійснювати втілення санкцій і ембарго на поставки зброї, яких вимагала Резолюція 787 РБООН.

У серпні і вересні 1995 року члени НАТО здійснювали повітряні операції проти військ боснійських сербів. Ці дії допомогли переконати керівників

«Афганський народ – в основі нашої місії – ми повинні продовжувати орієнтуватися на нього в усьому, що ми робимо і говоримо в Афганістані».

Адмірал Джеймс Ставрідіс
Верховний головнокомандувач ОЗС НАТО в Європі
29 листопада 2010 р.

Бельгійський солдат зі складу СФОР розмовляє з місцевим мешканцем під час патрулювання в Боснії і Герцеговині. © Belgian MoD

боснійських сербів погодитися на мирне врегулювання. Миротворці на чолі з НАТО прибули до Боснії і Герцеговини в грудні 1995 року як Сили втілення (ІФОР) для втілення військових аспектів мирної угоди.

У грудні 1996 року на заміну ІФОР прийшли Стабілізаційні сили (СФОР). Сорок три різні країни, як члени НАТО, так і інші країни з усього світу, зокрема Росія, надіслали своїх військових до цих сил. Частково завдяки присутності СФОР мільйон біженців, вигнаних війною, змогли повернутися до своїх домівок.

«Ми повинні розвивати чудову співпрацю між ООН і СФОР в Боснії для подальшого відшліфовування комбінації сили і дипломатії, що є ключем до миру на Балканах як і в інших місцях. Успіх операції, що виконується на чолі з НАТО, під мандатом ООН, безперечно слугує моделлю для майбутніх дій».

Коффі Аннан
тодішній Генеральний секретар ООН
28 січня 1999 р.

Поліпшення стану безпеки дозволило поступово скоротити кількість військ з 60 тисяч до семи тисяч.

2 грудня 2004 року СФОР успішно припинили своє існування і НАТО передала відповідальність за збереження миру силам Європейського Союзу. Ця операція ЄС продовжується за підтримки НАТО.

Косово

Військове втручання НАТО в Косові ґрунтувалося на досвіді, набутому Альянсом в Боснії і Герцеговині. Зокрема, Альянс розумів, що будь-які миротворчі зусилля мають бути прив'язаними до тісної співпраці з міжнародними організаціями. До втручання НАТО тісно працювала з Організацією з безпеки і співробітництва в Європі над спостереженням за ситуацією і розробленням планів у разі непередбачуваних подій, водночас здійснюючи тиск на югославський режим з метою виконання міжнародних вимог – припинити насильство і репресії проти албанської етнічної більшості населення.

У березні 1999 року Альянс вирішив розпочати повітряну кампанію проти військових і напіввійськових структур югославського уряду, відповідальних

Голландський солдат зі складу КФОР заспокоює людей під час конфлікту в Косові. © NATO

Біженці з Косова в таборі НАТО в колишній Югославській Республіці Македонія*. © NATO

за репресії. Це рішення було прийняте після того, як були вичерпані усі інші варіанти, мирні переговори знову провалилися і суперечка не була розв'язана.

Повітряна кампанія мала тривати 78 днів і привести до припинення усіх військових дій з боку учасників конфлікту; виведення з Косова югославської армії, сербської поліції і напіввійськових формувань; угоди про розквартирування в Косові міжнародних військових сил; угоди про безумовне і безпечне повернення біженців і переміщених осіб; і запевнення в готовності усіх сторін працювати над досягненням політичної угоди щодо Косова.

Мандат Сил в Косові на чолі з НАТО (КФОР) отриманий на основі військово-технічної угоди, підписаної командирами сил НАТО і Югославії, а також Резолюції 1244 Ради Безпеки ООН, які були ухвалені в червні 1999 року. КФОР отримали завдання запобігати відновленню ворожих дій, створити безпечне середовище і демілітаризувати Армію визволення Косова. На додаток КФОР підтримують міжнародні гуманітарні зусилля і співпрацюють з міжнародними цивільними представниками – Тимчасовою адміністрацією ООН в Косові – над створенням стабільного середовища для майбутнього розвитку Косова.

Спочатку до складу КФОР входило майже 50 тисяч чоловіків і жінок з

країн-членів і партнерів НАТО під єдиним командуванням і управлінням. Після одностороннього оголошення Косовом незалежності 17 лютого 2008 року НАТО підтвердила, що мандат КФОР залишається незмінним і миротворці залишатимуться в Косові на підставі Резолюції 1244 РБОООН, якщо Рада Безпеки не вирішить інакше.

В міру поліпшення стану безпеки НАТО поступово скорочує сили КФОР до «рівня стримування»: менших сил, які більше покладаються на гнучкість і розвідку, ніж на силу військ. Темпи і рівень скорочення військ визначають залежно від зміни стану безпеки. У 2011 році в складі КФОР залишилося майже п'ять тисяч військовослужбовців. У разі необхідності можуть бути розгорнуті додаткові резервні сили, як це вже було в серпні 2011 року, коли майже 600 військовослужбовців було надіслано на підсилення сил стримування на півночі Косова після сутичок, що спалахнули через митну суперечку.

Колишня Югославська Республіка Македонія*

У серпні 2001 року президент колишньої Югославської Республіки Македонія* звернувся до НАТО з проханням допомогти роззброїти групи етнічних албанців. НАТО погодилася за умови, що уряд відновить певні

Канадський винищувач під час кампанії НАТО в Лівії. © MoD Canada

права національних меншин. Спеціальні посланці з різних країн і міжнародних організацій, в тому числі з НАТО, здійснювали посередництво в політичному врегулюванні між урядом і представниками етнічної албанської громади. Це відкрило НАТО шлях до розгортання майже 3500 військовослужбовців для участі в 30-денній місії з добровільного роззброєння етнічних албанців. Ці ініціативи допомогли закласти основу примирення і відбудови у цій країні.

На прохання Скоп'є війська НАТО залишилися в країні для захисту спостерігачів з Європейського Союзу і Організації з безпеки і співробітництва в Європі до кінця березня 2003 року, після чого ця місія перейшла до Європейського Союзу.

КФОР залишилися єдиними широкомасштабними силами Альянсу, хоча НАТО утримує військові штаби в Сараєві і Скоп'є на допомогу урядам цих країн у здійсненні військової реформи.

З часом політика НАТО на західних Балканах змінилася з миротворчої діяльності і врегулювання криз на розвиток партнерств і сприяння євроатлантичній інтеграції цього регіону. Відповідно до своєї політики відкритих дверей НАТО прийняла декілька країн з цього регіону до лав своїх членів (див. стор. 35).

Лівія

У 2011 році НАТО провела семимісячну операцію із захисту цивільних мешканців від нападів або загрози нападів у Лівії. Після широкомасштабних і систематичних нападів режиму лівійського президента Каддафі на цивільне населення, яке виступило з протестами на підтримку демократії в Лівії навесні 2011 року, Рада Безпеки ООН ухвалила Резолюції 1970 і 1973, які, серед інших заходів, закликають до запровадження ембарго на поставки зброї і зони заборони польотів. Резолюція 1973 надала повноваження країнам-членам і регіональним організаціям здійснювати «усі необхідні заходи» для захисту цивільного населення і населених пунктів країни від загрози нападу. Невдовзі міжнародна коаліція розпочала втілювати в життя мандат Ради Безпеки ООН.

У березні 2011 року члени НАТО вирішили перенести всі військові операції стосовно Лівії під мандат ООН. Метою операції НАТО «Юніфайд протектор» було втілення в життя усіх військових аспектів Резолюцій 1970 і 1973 Ради Безпеки ООН. Союзники швидко приступили до виконання мандатів, наданих резолюціями на втілення ембарго на поставки зброї і зони заборони польотів, а також здійснили усі необхідні заходи

На патрулюванні в Середземному морі. © Italian Navy

на захист цивільного населення і цивільних населених територій від нападів або загрози нападів, як було передбачено в резолюціях.

Забезпечуючи дотримання ембарго на озброєння, військові кораблі і літаки НАТО патрулювали підходи до лівійських територіальних вод. НАТО перевіряла судна в цьому регіоні, відокремлюючи законний комерційний або гуманітарний транспорт від підозрілих суден, які потребували більш ретельної перевірки. Якщо виявлялися зброя, відповідні матеріали або найманці, судну та його команді могли заборонити подальший рух до порту призначення.

Для захисту цивільного населення і населених територій НАТО проводила операції з розвідки, спостереження і збирання інформації для виявлення тих військ, які становили загрозу лівійському населенню. Військові літаки і кораблі НАТО потім могли завдати ударів по військових цілях на землі, на морі і в повітрі. Війська режиму Каддафі поступово були ослаблені до такого ступеня, що вони вже не могли вести свою кампанію в усій країні. Повітряні удари завдавалися з максимально можливою обережністю і точністю для зведення до мінімуму втрат серед цивільного населення і завдання шкоди цивільній інфраструктурі, а також прискорення надання гуманітарної допомоги.

Як тільки дозволили умови Північноатлантична рада 31 жовтня припинила успішну операцію із захисту цивільного населення Лівії. Падіння режиму Каддафі відкрило нову сторінку в історії Лівії. Члени Альянсу висловили свою готовність надати допомогу тимчасовому лівійському уряду реформувати сектор оборони і безпеки, якщо надійде прохання про таку допомогу, і якщо вона справді буде корисною.

Середземномор'я

Розпочата внаслідок терактів 11 вересня операція «Активні зусилля» є морською спостережною операцією, яку очолюють військово-морські сили НАТО, спрямованою на виявлення, стримування і захист від терористичної діяльності в Середземному морі. Це перша операція НАТО, що виконується на вимогу статті 5. Кораблі НАТО прибули в східне Середземномор'я і розпочали патрулювання цього регіону вже 6 жовтня 2001 року. Завдяки своєму успіху операція на початку 2003 року була поширена на Гібралтарську протоку, а потім, роком пізніше, в березні 2004 року, на все Середземномор'я.

Хоча операція обмежується лише боротьбою проти терористичної діяльності, вона позитивно впливає на загальну безпеку Середземномор'я.

Повітряне
транспортування
майже п'яти тисяч
миротворців АС.
© NATO

Італійський карабінер тренує іракських федеральних поліцейських в Кемп Дублін, Багдад. © NATO

Аденська затока

Посилення піратства в Аденській затоці і поблизу Африканського Рогу загрожує підризом міжнародних гуманітарних зусиль в Африці і перериванням життєво важливих транспортних і торговельних маршрутів в Індійському океані.

На прохання Генерального секретаря ООН Пан Гі-Муна НАТО супроводжує судна, що перевозять через ці небезпечні води вантажі за Всесвітньою продовольчою програмою ООН, і допомагає посилити безпеку в цьому регіоні проводячи з 2008 року операцію з протидії піратам. У 2011 році в цій операції були задіяні чотири-п'ять кораблів НАТО, а також три морських патрульних літака. Операція «Оушен шилд» також передбачає підготовку представників країн цього регіону до самостійної боротьби проти піратів. Альянс діє у цілковитій відповідності до резолюцій Ради Безпеки ООН і на доповнення дій інших дійових осіб.

Допомога Іраку

НАТО із 2004 до 2011 року надавала підтримку уряду Іраку за допомогою своєї Навчальної місії. Альянс допомагав цій країні самостійно забезпечити свою безпеку тренуючи

іракських військовослужбовців; допомагаючи розвивати інституції безпеки в країні; координуючи передачу обладнання, яке надають окремі країни – члени НАТО; і в більш загальному сенсі, підтримуючи військову реформу в Іраку. Понад 5200 офіцерів і молодших командирів іракських збройних сил і майже 10 тисяч іракських поліцейських пройшли підготовку в рамках Навчальної місії.

Співпраця з Іраком здійснювалася відповідно до Резолюції 1546 Ради Безпеки ООН, яка закликає міжнародні і регіональні організації допомогти задовольнити потреби іракського народу на прохання іракського уряду.

Навчальна місія була повністю виведена з Іраку 31 грудня 2011 року, коли закінчився її мандат і не вдалося досягти згоди щодо правового статусу військовослужбовців НАТО, які працювали в країні. Проте члени Альянсу не відмовилися від своєї обіцянки підтримувати довгострокове партнерство і співробітництво з Іраком, які здійснюються через Рамки структурованої співпраці.

Підтримка Африканського Союзу

Із 2003 року до тимчасового припинення вогню в лютому 2010

Пакистан, голландська медсестра заспокоює маленького хлопчика – жертву землетрусу. © NATO

року мешканці суданської провінції Дарфур страждали від брутальної громадянської війни. Цей конфлікт став причиною гуманітарної кризи, яка призвела до убивства десятків тисяч людей і переміщення мільйонів осіб. На прохання Африканського Союзу(АС) НАТО розпочала надавати підтримку місії Африканського Союзу в Судані з липня 2005 року до 31 грудня 2007 року коли ця місія завершилася. Коли в січні 2008 року ця місія стала змішаною місією ООН – АС, НАТО висловила свою готовність розглянути будь-які додаткові запити про підтримку.

Сомалі не має дієвого уряду з 1991 року і роками страждає від боротьби між військовими ватажками, що суперничають один з одним, а також від голоду і хвороб. У червні 2007 року НАТО відгукнулася на прохання Африканського Союзу надати стратегічну військово-транспортну авіацію на допомогу розгортанню миротворчих військ зі складу місії Африканського Союзу в Сомалі (AMISOM).

НАТО також допомагає АС розвивати сили і засоби для довгострокових миротворчих операцій, зокрема Африканські сили готовності, також на прохання АС. Нарешті, НАТО супроводжує судна зафрахтовані ООН на підтримку AMISOM.

Допомога НАТО тісно координується з іншими міжнародними організаціями

– передусім з ООН і Європейським Союзом – а також з двосторонніми партнерами.

Допомога під час катастроф і гуманітарна допомога

Євроатлантичний центр координації реагування на катастрофи (EADRCC) – це цілодобовий «центр уваги» для координації зусиль з надання допомоги у разі катастрофи країнами-членами і партнерами НАТО. Центр керував діяльністю з ліквідації наслідків у більше як 45 надзвичайних ситуаціях, зокрема повенях, лісових пожежах і наслідках землетрусів.

Серед цих операцій була допомога США з ліквідації наслідків буревію «Катріна» у серпні 2005 року і, на прохання уряду Пакистану, допомога з додання наслідків руйнівного землетрусу в жовтні 2005 року і широкомасштабних повеней в липні 2010 року. Центру також доручено боротися із наслідками хімічного, біологічного, радіологічного і ядерного нападу.

Центр діє у тісній співпраці з Бюро ООН з координації гуманітарних справ, яке відіграє головну роль в координації міжнародних операцій з ліквідації наслідків катастроф.

Найкраще забезпечити
євроатлантичну безпеку
можна через широку мережу
партнерських відносин з
країнами і організаціями з
усього світу. Такі партнерства
роблять конкретний і цінний
внесок в успішне виконання
основних завдань НАТО.

Стратегічна концепція
Лісабонський саміт
листопад 2010 р.

Зміцнення безпеки шляхом партнерства

З початку 90-х років XX ст. НАТО розвиває мережу партнерств з країнами, що не є членами Альянсу, з євроатлантичного регіону, Середземномор'я, регіону Перської затоки і поза їх меж. Ці партнерства забезпечують рамки для політичного діалогу і співпраці в галузі безпеки і оборони. Вони мають велике значення для успіху багатьох операцій і місій на чолі з НАТО і допомагають поширювати цінності, що лежать в основі Альянсу.

Спеціальна діяльність з реформування політики партнерств НАТО була розпочата на Лісабонському саміті 2010 року, коли було вирішено зробити цей діалог більш всеохоплюючим, гнучким, значимим і стратегічно зорієнтованим. Це привело до ухвалення нової політики партнерства в квітні 2011 р. Нова політика дозволяє НАТО поглиблювати співпрацю з існуючими партнерами і розвивати політичний діалог і практичну співпрацю з будь-якою країною світу, яка поділяє заінтересованість Альянсу в міжнародному мирі і безпеці. Нова пропозиція НАТО партнерам передбачає більше політичних консультацій зі спільних питань безпеки, спрощений, більш цілеспрямований набір інструментів партнерства і роль для партнерів у формуванні стратегії і рішень щодо операцій, в яких вони братимуть участь.

За новою політикою усім партнерам, з якими НАТО має програму партнерства – чи то євроатлантичні партнери, партнери за Середземноморським діалогом, Стамбульською ініціативою співпраці, або глобальні партнери – запропоновано можливість розробити і прийняти Індивідуальну програму партнерства і співпраці. Розробляючи свої програми, усі партнери матимуть доступ до нового Меню партнерства і співробітництва. До цього Меню входить майже 1600 заходів, починаючи від військової співпраці і підготовки, військової реформи і планування, цивільно-військових відносин, через підготовку до участі в операціях з врегулювання криз і ліквідації наслідків катастроф до співпраці у сфері науки і охорони довкілля. Партнери обирають свої пріоритети співпраці відповідно до своїх потреб і інтересів.

З деякими партнерами НАТО може домовитися поглибити співпрацю і зосередитися на заходах з підтримки реформ, розробивши з ними Індивідуальні плани дій партнерства (IPAP). Таких партнерів також заохочуватимуть до участі в Процесі планування і оцінки збройних сил (PARP), який є структурованою основою для визначення сил і засобів, які можуть бути виділені для багатонаціональних навчань, підготовки і операцій з Альянсом, а також слугує для скеровування оборонної і військової реформи і оцінки її процесу. Раніше можливість розробляти ІПДП або приєднуватися до PARP існувала лише для партнерів, що брали участь в Партнерстві заради миру (*дивись далі*). Однак за новою політикою партнерств НАТО ці інструменти можуть бути запропоновані будь-якому зацікавленому партнерові на індивідуальній основі.

Дмитрій Медведєв,
президент
Росії, і Андерс
Фог Расмуссен,
Генеральний секретар
НАТО, прибувають на
Лісабонський саміт,
2010 р. © NATO

Партнери в євроатлантичному регіоні

Рада євроатлантичного партнерства (РЕАП), яка об'єднує 28 країн Альянсу і 22 країни-партнера на багатонаціональному форумі для ведення діалогу, консультацій і співробітництва, заснована в 1997 році. РЕАП прийшла на зміну Раді північноатлантичного співробітництва (РПАС), яка була створена в грудні 1991 року негайно по закінченні холодної війни.

Члени РЕАП проводять засідання щомісячно на рівні послів, регулярно на рівні міністрів і час від часу на рівні глав держав і урядів. Партнери регулярно обмінюються думками на поточні питання політики і безпеки, зокрема на зміни в стані безпеки в Афганістані і Косові, де партнери роблять свої внески в операції на чолі з НАТО.

РЕАП забезпечує загальні багатонаціональні політичні рамки для двосторонніх відносин НАТО з країнами-партнерами в межах започаткованої в 1994 році програми «Партнерство заради миру» (ПЗМ). На основі відданості демократичним принципам ПЗМ існує заради зміцнення стабільності, зменшення загрози миру і розбудови міцних відносин в галузі безпеки між окремими країнами-партнерами і

НАТО, а також між самими країнами-партнерами. Програма ПЗМ дозволяє країнам-партнерам розвивати індивідуальні відносини з НАТО, вибираючи заходи з широкого спектра запропонованих в Меню партнерства і співробітництва відповідно до своїх пріоритетів у співпраці.

Відносини з Росією, Україною і Грузією

Серед своїх євроатлантичних партнерів НАТО розробила спеціальні рамки для своїх відносин з Росією, Україною і, нещодавно, з Грузією.

Відносини НАТО і Росії розпочалися на початку 90-х років ХХ ст., коли Росія приєдналася до РПАС в 1991 році і Партнерства заради миру в 1994 році. Росія також зробила найбільший серед країн – нечленів НАТО внесок у миротворчу операцію в Боснії і Герцеговині. У 1997 році двосторонні відносини отримали більш формалізовану основу внаслідок створення Постійної спільної ради НАТО-Росія (ПСР) для розвитку діалогу і співпраці. Залишкові стереотипи часів холодної війни не дали ПСР досягти свого повного потенціалу, а розбіжності щодо повітряної кампанії НАТО в Косові також вплинули на відносини між НАТО і Росією, хоча Росія і надіслала своїх миротворців до складу КФОР.

Після терактів 11 вересня відносини зміцнилися. Члени Альянсу і Росія

Український солдат – учасник навчань НАТО. © NATO

Засідання Комісії НАТО-Грузія. © NATO

замінили в 2002 році ПСР на Раду НАТО-Росія (РНР) під головуванням Генерального секретаря НАТО. Усі країни беруть участь в РНР як рівні і рішення приймаються на основі консенсусу. РНР виявилася цінним інструментом розбудови практичної співпраці і політичного діалогу.

Хоча розбіжності по деяких питаннях між членами Альянсу і Росією продовжують існувати, рушійною силою, що лежить в основі прагматичного духу співпраці РНР, є усвідомлення того, що члени РНР поділяють спільні виклики, серед яких Афганістан, тероризм, піратство, розповсюдження зброї масового знищення і природні та техногенні

катастрофи. На листопадовому 2010 року Лісабонському саміті лідери РНР домовилися працювати над досягненням «справжнього стратегічного і сучасного партнерства» і розвивати подальшу практичну співпрацю в основних сферах спільних інтересів.

Двосторонні відносини з Україною, яка вже була партнером по ПЗМ, отримали більш офіційну основу в 1997 році, коли була створена Комісія Україна – НАТО. Діалог і співпраця з широкого кола питань отримали гарну основу. Головними пріоритетами є підтримка членами Альянсу демократичного реформування сектора оборони і безпеки та внески України в операції на чолі з НАТО.

Хоча з цією країною в 2005 році був розпочатий Інтенсифікований діалог щодо її прагнення до членства в Альянсі і відповідних реформ, Україна нині не прагне повного членства в НАТО. Це не позначилося на практичній співпраці України з НАТО. На Лісабонському саміті лідери країн Альянсу заявили про свою повагу до української позаблокової політики.

Відносини з Грузією, яка також є країною-партнером з початку 90-х років XX ст., інтенсифікувалися після «Революції троянд» у 2003 році, при цьому важливим пріоритетом є підтримка процесу внутрішніх реформ

«Ми відзначили той факт, що справді період охолодження відносин і претензій закінчився. Нині ми з оптимізмом дивимось уперед і намагаємося розвивати відносини між Росією і НАТО в усіх напрямках».

Дмитрій Медведєв
Президент Російської Федерації
20 листопада 2010 р.

Морські навчання з
Йорданією в контексті
Середземноморського
діалогу. © NATO

Шейх Аль-Ахмад Аль-Сабах з Національного бюро безпеки Кувейту бере участь в Конференції НАТО і країн Перської затоки, Кувейт, 2006 р. © NATO

у Грузії. У 2006 році було розпочато інтенсифікований діалог щодо прагнення країни до членства в НАТО. На Бухарестському саміті в квітні 2008 року лідери країн Альянсу погодилися з тим, що Грузія і Україна одного дня стануть членами Альянсу.

Кілька місяців по тому, після конфлікту між Грузією і Росією, у вересні 2008 року, НАТО і Грузія створили Комісію НАТО-Грузія для нагляду за допомогою, яка надавалася Грузії після конфлікту, і виконання головної ролі в допомозі з реалізації прагнення цієї країни до членства.

Середземноморський діалог

Ініціатива ПЗМ була доповнена започаткуванням у 1995 році Середземноморського діалогу з шістьма країнами – Єгиптом, Ізраїлем, Йорданією, Мавританією, Марокко і Тунісом – в ширшому середземноморському регіоні. Програма, до якої у 2000 році приєднався Алжир, спрямована на розвиток добрих відносин і поліпшення взаєморозуміння з країнами середземноморського регіону, а також на сприяння регіональній безпеці і стабільності. У 2004 році Діалог

розвився до справжнього партнерства з підтримки більш активної практичної співпраці, наприклад, завдяки допомогі у здійсненні оборонної реформи, співробітництву в галузі безпеки кордонів та заходам з поліпшення оперативної сумісності. Поглиблене партнерство також зосереджене на боротьбі проти тероризму.

Деякі країни Діалогу надіслали свої війська до участі в операціях з підтримання миру на чолі з НАТО на Балканах і співпрацюють з НАТО в рамках операції «Активні зусилля», надаючи розвідувальну інформацію про підозрілу судноплавну діяльність у своїх водах. Із Середземноморськими партнерами НАТО були проведені повні консультації щодо операції НАТО в Лівії, а Йорданія і Марокко активно підтримали цю операцію.

Стамбульська ініціатива співпраці

Започаткування Стамбульської ініціативи співпраці (ICI), у 2004 році продемонструвало бажання Альянсу встановлювати контакти з країнами Близького Сходу, які не беруть участь в Середземноморському діалозі. Ця ініціатива покликана зробити внесок у

Австралійський підполковник Джейсон Блейн, командир Першої оперативної-тактичної групи наставників, зустрічається з афганськими старійшинами під час шури в Саджавулі. © Australian MoD

довгострокову глобальну і регіональну безпеку, пропонуючи країнам регіону Перської затоки практичну двосторонню співпрацю з НАТО.

На сьогодні членами ІСІ є Бахрейн, Катар, Кувейт і Об'єднані Арабські Емірати. Саудівська Аравія і Оман також виявили інтерес до цієї ініціативи. Катар і Об'єднані Арабські Емірати активно підтримали операцію на чолі з НАТО в Лівії, що підкреслило потужну регіональну підтримку цієї операції.

Працюючи з глобальними партнерами

На додаток до більш структурованих партнерств НАТО співпрацює з

низкою країн-партнерів, які не належать до цієї мережі. На сьогодні це Австралія, Японія, Республіка Корея, Нова Зеландія, Ірак і Афганістан. Масштаб співпраці дуже різний. Деякі країни надіслали свої війська для участі в операціях на чолі з НАТО, або роблять інші внески в ці операції. Інші виявили зацікавленість в інтенсифікації політичного діалогу, або у розвитку відносин з НАТО в інших сферах спільної заінтересованості.

Співпраця з іншими міжнародними організаціями

Сьогодні виклики безпеки вимагають комплексного підходу із залученням широкого спектра дійових осіб і цивільно-військових інструментів. На основі свого досвіду в Афганістані і на Балканах Альянс пообіцяв співпрацювати з іншими міжнародними дійовими особами перед, під час і після криз для максимізації єдності і результативності загальних міжнародних зусиль. До цих дійових осіб належать ООН та її відомства, Європейський Союз і Організація з безпеки і співробітництва в Європі, а також інші інституції і неурядові організації.

«Арабська весна підкреслила необхідність підняти наш діалог і партнерства на новий рівень. Наша нова Стратегічна концепція закликає до такої поглибленої співпраці».

Андерс Фог Расмуссен
Генеральний секретар НАТО
1 червня 2011 р.

Підписання
декларації
Хамідом Карзаєм,
президентом
Афганістану, і
Генеральним
секретарем НАТО
Андерсом Фогом
Расмуссеном за
присутності Пан Гі-
Муна, Генерального
секретаря ООН.
© NATO

ООН знаходиться в серцевині цієї мережі, в основоположному договорі НАТО закладено принцип, який посиляється на Статут ООН. Обидві організації відповідають за збереження міжнародного миру і безпеки. З часом співпраця розширилася і охоплює консультації з таких питань, як врегулювання криз, тероризм, цивільно-військова співпраця, розмінування, планування у разі надзвичайних ситуацій цивільного характеру, торгівля людьми і роль жінок в питаннях миру і безпеки. У вересні 2008 року ООН і НАТО створили рамки для розширення консультацій і співробітництва

на допомогу обом організаціям результативніше боротися із загрозами і викликами.

Маючи 21 спільного члена, НАТО приділяє велику увагу своїм відносинам з Європейським Союзом, які розвиваються у відповідь на зміну обставин.

У перші роки існування Альянсу європейські члени НАТО великою мірою залежали від США як в аспекті безпеки, так і в аспекті економічного зростання. З того часу Європа зміцніла і згуртувалася. На початку 90-х років XX ст. Європейський Союз почав розвивати спільну зовнішню політику і політику безпеки і поступово виводити Європу на позицію більш впливового учасника міжнародних відносин.

У грудні 1999 року Європейський Союз вирішив розвинути свої власні можливості для врегулювання криз і здійснив кроки для створення необхідних політико-військових структур. У березні 2003 року НАТО і ЄС оголосили про так звані домовленості «Берлін плюс» в рамках структури своєї співпраці, які надають Європейському Союзу можливість доступу до сил і засобів НАТО для проведення операцій на чолі з ЄС. Ці рамки дозволяють Європейському Союзу взяти на себе командування місією НАТО в колишній Югославській Республіці Македонія* в березні 2003 року і в Боснії і Герцеговині в грудні 2004 року.

«Дозвольте мені наголосити, що ООН і надалі тісно співпрацюватиме з урядом і народом Афганістану, МССБ та іншими партнерами. Ми усі поділяємо одну мету: стабільність, примирення, належне врядування, повагу до прав людини і гармонічні відносини між Афганістаном і його сусідами».

Пан Гі-Мун
Генеральний секретар ООН
20 листопада 2010 р.

Кетрін Ештон, Верховний представник Європейського Союзу із закордонних справ і політики безпеки, і Андерс Фог Расмуссен, Генеральний секретар НАТО, під час спільної конференції у штаб-квартирі НАТО. © NATO

НАТО і Європейський Союз працюють разом над запобіганням і врегулюванням криз і збройних конфліктів в Європі і поза її межами. Хоча це важливе партнерство ще не використало повністю свій потенціал, у Стратегічній концепції 2010 року зазначено, що «ЄС є унікальним і важливим партнером НАТО», а тісна співпраця між ними є важливим

елементом «Комплексного підходу» до врегулювання криз і операцій. За цієї та інших причин лідери країн Альянсу вважають, що міцна Європейська політика безпеки і оборони може лише піти на користь НАТО і сприяти більш справедливому трансатлантичному партнерству в галузі безпеки.

Наука заради миру і безпеки

Програма «Наука заради миру і безпеки» (SPS) є політичним інструментом з поглиблення співпраці і діалогу з усіма партнерами на ґрунті цивільної наукової діяльності і інновацій з метою допомогти в досягненні головних цілей Альянсу і забезпечення діалогу і співробітництва з партнерами.

Наукові пріоритети пов'язані зі стратегічними завданнями НАТО і зосереджені на підтримці операцій НАТО, посиленні захисту від тероризму і протистоять іншим загрозам безпеці. Це такі проекти, як виявлення вибухових речовин; фізичний захист від хімічних, біологічних, радіологічних і ядерних агентів; готовність до надзвичайних ситуацій; кіберзахист; безпека довкілля.

Заснована як Наукова програма НАТО в 50-ті роки XX ст., програма «Наука заради миру і безпеки» пропонує гранти для проведення спільних проєктів, семінарів і навчання науковцям з країн-членів і партнерів НАТО.

Дотримання політики відкритих дверей

На досить ранньому етапі країни-засновниці Альянсу – Бельгія, Канада, Данія, Франція, Ісландія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Португалія, Велика Британія і Сполучені Штати – розширили своє членство і прийняли до Організації Грецію і Туреччину (1952 р.) і Західну Німеччину (1955 р.). Іспанія вступила до Альянсу в 1982 році.

Наступний раунд розширення відбувся після закінчення холодної війни, коли група центральноевропейських країн вирішила, що їх інтереси в галузі безпеки в майбутньому краще забезпечить членство в НАТО і оголосила про свої наміри вступити до Альянсу. Три колишні країни-партнера – Чеська Республіка, Угорщина і Польща – стали членами Альянсу в березні 1999 року, довівши кількість країн-членів до 19. Наприкінці березня 2004 року ще сім країн – Болгарія, Естонія, Латвія, Литва, Румунія, Словаччина і Словенія – вступили до Альянсу під час найбільшої хвилі розширення НАТО.

Нещодавно, у квітні 2009 року, Албанія і Хорватія стали членами НАТО. Двері НАТО залишаються відкритими для будь-якої європейської демократичної країни, яка прагне і здатна взяти на себе відповідальність і зобов'язання, пов'язані з членством. Ця політика відкритих дверей спрямована на забезпечення стабільності і співробітництва в процесі розбудови об'єднаної і мирної Європи, яка ґрунтується на демократичних принципах.

Уряди країн НАТО чітко дали зрозуміти, що розширення Альянсу є не самоціллю, а засобом подальшого розширення безпеки і посилення стабільності Європи загалом. Сама перспектива членства є стимулом для країн, які його прагнуть, розв'язувати суперечки зі своїми сусідами і прискорювати процеси реформ і демократизації. Нові члени повинні не тільки користуватися вигодами членства як споживачі безпеки. Вони

1 Члени НАТО підписують Протокол до Північноатлантичного договору про вступ Греції і Туреччини, які стали членами 18 лютого 1952 р. © NATO

2 Вступ Німеччини – 1954. © NATO

3 Вступ Іспанії – 1982. © NATO

також повинні робити свої внески в загальну безпеку усіх країн-членів, ставши постачальниками безпеки.

План дій з підготовки до членства

План дій з підготовки до членства (ПДЧ) – це програма консультацій, допомоги і практичної підтримки з боку НАТО, пристосована до індивідуальних потреб країни, яка прагне вступити до Альянсу. Ті, хто прагне стати членами, повинні відповідати певним основним

критеріям, серед яких дієва демократична політична система, яка ґрунтується на ринковій економіці; справедливе ставлення до національних меншин; прагнення мирно розв'язувати суперечки з сусідами; здатність і бажання робити військовий внесок в Альянс; і відданість демократичному контролю над своїми збройними силами. Участь в ПДЧ не дає жодної гарантії майбутнього членства, але вона допомагає країнам адаптувати свої збройні сили і підготуватися до зобов'язань і відповідальності, яких вимагатиме членство в Альянсі.

З часу започаткування цієї програми в 1999 році дев'ять країн вступили до Альянсу як повноправні члени через участь в ПДЧ. Нині в ПДЧ беруть участь Чорногорія і колишня Югославська Республіка Македонія*, яку запевнили в тому, що вона буде запрошена до НАТО як тільки буде знайдено взаємно прийнятне розв'язання питання офіційної назви країни з Грецією. У квітні 2010 року союзники офіційно запросили Боснію і Герцеговину приєднатися до ПДЧ, за умови, що НАТО прийме першу Річну Національну програму в рамках ПДЧ лише тоді, коли головне питання стосовно військової нерухомості буде нарешті розв'язане.

«Для моєї країни це один із найважливіших моментів. Вперше в історії вона стає частиною великого Альянсу безпеки, який ґрунтується на рівноправ'ї його членів, солідарності між ними і спільній відданості справі захисту своїх спільних цінностей».

Вацлав Гавел
колишній президент Чеської Республіки
23 квітня 1999 р.

4 Вступ Чеської Республіки, Угорщини і Польщі – 1999. © NATO

5 Вступ Болгарії, Естонії, Латвії, Литви, Румунії, Словаччини і Словенії – 2004. © NATO

6 Вступ Албанії і Хорватії – 2009. © NATO

Ми маємо справу з новим, радикально іншим стратегічним середовищем. Тероризм, зброя масового знищення і держави, що зазнали кризи державної влади, усі вони кидають нам виклики зовсім не схожі на ті, які поставали перед нами у минулому.

Яап де Хооп Схеффер
тодішній Генеральний секретар НАТО
17 листопада 2004 р.

Долання нових загроз новими силами і засобами

Об'єднані збройні сили Альянсу беруть участь в операціях і місіях на декількох континентах, а перед Альянсом постають такі виклики безпеці, як розповсюдження зброї масового знищення (ЗМЗ), балістичних ракетних технологій, боротьба з тероризмом, посилення кібербезпеки і зміцнення енергетичної безпеки.

Для того щоб відповідати на ці виклики НАТО повинна модернізувати свої військові сили і засоби маючи при цьому достатньо ресурсів – фінансових, військових і людських – для виконання своїх місій. Ці ресурси повинні використовуватися в такий спосіб, щоб забезпечити максимальну здатність до швидкого розгортання збройних сил НАТО, цілісність оборонних планів, спільний розвиток і використання сил і засобів, збереження і зміцнення спільних сил і засобів і стандартів, та удосконалення методів роботи і ефективності через реформи, що відбуваються.

Запобігання розповсюдженню ЗМЗ

Як сказано в Стратегічній концепції НАТО 2010 року, «розповсюдження ядерної зброї та іншої зброї масового знищення і засобів її доставки загрожує непередбачуваними наслідками для світової стабільності і процвітання». У відповідь Альянс розвиватиме свою здатність захищати свої населення і територію від такої зброї.

Зокрема, НАТО намагатиметься запобігати розповсюдженню ЗМЗ, захищати від нападу із застосуванням ЗМЗ та відновлюватися після нападу. Це вимагатиме підтримки традиційних заходів із запобігання розповсюдженню, які можуть розохотити, або заважатимуть країнам, що займаються розповсюдженням, і терористичним

мережам заволодіти такою зброєю. Це також вимагатиме збалансованого набору військ, сил і засобів реагування і посиленого захисту від застосування ЗМЗ. Зрештою, якщо заходи із запобігання нападу не будуть успішними, НАТО повинна бути готова до відновлення після їх застосування проти її населення, території і військ.

Розвиток протиракетної оборони

Понад 30 країн зараз володіють, або намагаються заволодіти балістичними ракетами, які можуть нести звичайні боєголовки, або ЗМЗ. Хоча володіння такою зброєю не обов'язково означає намір напасти на країни НАТО, Альянс несе відповідальність за захист свого населення.

Пускова установка
ракет «Патріот».
© NATO

Альянс зараз займається трьома напрямками діяльності, пов'язаної з протиракетною обороною. На початку 2010 року НАТО придбала першу чергу початкових засобів захисту військ Альянсу від ракетної загрози за допомогою Активної поетапної оборони театру операцій від балістичних ракет (ALTBMD). Після завершення система ALTBMD захищатиме війська НАТО від балістичних ракет малого і середнього радіуса дії.

На Лісабонському саміті лідери країн Альянсу вирішили розширити програму протиракетної оборони театру операцій і включити до неї захист населення і територій НАТО в Європі. В червні 2011 року було ухвалено План дій з оборони проти балістичних ракет, в якому описано, як забезпечити територіальну оборону НАТО від балістичних ракет – очікується, що готовність попередніх сил буде оголошена в 2012 році НАТО також запросила Росію до співпраці в сфері оборони від балістичних ракет, розширивши поточну співпрацю в рамках Ради НАТО-Росія на протиракетну оборону театру операцій. Робляться спроби розбудувати довіру, але прогрес в цій сфері обмежений. Робота над комплексним спільним аналізом майбутніх рамок глибокої співпраці в галузі протиракетної оборони від балістичних ракет продовжується повільними темпами.

Боротьба проти тероризму

Операції НАТО в Середземному морі і в Афганістані великою мірою зосереджені на боротьбі проти тероризму. На додаток, в рамках Робочої програми НАТО із захисту від тероризму, окремі країни Альянсу очолюють проекти з розвитку нових технологій, які задовольняли б нагальні потреби безпеки. Одним із прикладів є програма дистанційного виявлення вибухових пристроїв (STANDEX), яка була розроблена під егідою Ради НАТО-Росія. Ця програма покликана розробити засоби виявлення і запобігання терактам за допомогою саморобних вибухових пристроїв, що знаходяться на особах, які перебувають у місцях великого скупчення людей, таких як аеропорти або станції метро. Інший важливий проект з Росією, Ініціатива співробітництва в повітряному просторі, спрямований на запобігання терактам із застосуванням цивільних літаків, як це було під час терактів у США 11 вересня. Оперативна готовність нової системи безпеки повітряного простору була оголошена в грудні 2011 року.

Серед інших заходів – Підрозділ виявлення терористичної загрози, створений наприкінці 2003 року, і заходи з планування надзвичайних

© StockXchange

© StockXchange

ситуацій цивільного характеру, зосереджені на посиленні національних можливостей у разі нападів із застосуванням хімічних, біологічних, радіологічних і ядерних агентів.

Посилення кібербезпеки

Після того як Естонія зазнала значних кібернападів у квітні і травні 2007 року НАТО розширила свою діяльність, допомагаючи окремим країнам Альянсу посилити свою кібербезпеку. Відповідно до нової Стратегічної концепції, «кібернапади... можуть досягти порогу, за яким з'являється загроза національній і євроатлантичній безпеці, стабільності і процвітання».

«Глобалізація, наприклад, пропонує нашим суспільствам можливість стати винахідливішими і процвітаючими, але водночас робить їх більш вразливими».

Хав'єр Солана
тодішній Генеральний секретар НАТО
15 жовтня 1999 р.

У червні 2011 року НАТО ухвалила нову політику в галузі кіберзахисту і план дій, який зміцнить захист власних мереж НАТО і забезпечить їм централізоване керівництво. Нова політика також робить кіберзахист невіддільною частиною процесу оборонного планування, пропонуючи узгоджений. В ній також визначено структуру, в рамках якої НАТО допомагатиме членам Альянсу, на їх прохання, в забезпеченні їхнього власного кіберзахисту з метою оптимізувати обмін інформацією і знаннями про обстановку, а також співпрацю, і забезпечити оперативну сумісність на основі узгоджених стандартів НАТО. Зрештою, ця політика визначає принципи співпраці НАТО в галузі кіберзахисту з країнами-партнерами, міжнародними організаціями, приватним сектором і науковими колами.

Посилюючи енергетичну безпеку

У новій Стратегічній концепції союзники погодилися з тим, що усі країни дедалі більше залежать від життєво важливих комунікацій, транспорту і транзитних маршрутів, які дуже важливі для міжнародної торгівлі, енергетичної безпеки і процвітання. Отже, існує потреба в більших міжнародних зусиллях

Навчання Сил реагування НАТО "Лоял Мідас" 2005 – іспанські солдати повертаються до свого базового табору. © NATO

із забезпечення стійкості цих маршрутів проти нападів або спроб їх переривання.

НАТО працює з партнерами над питаннями енергетичної безпеки, зосередившись на п'яти головних сферах, узгоджених на Бухарестському, 2008 року, саміті. Це такі сфери, як обмін і об'єднання інформації і розвідданих, поширення стабільності, підтримка міжнародної і регіональної співпраці, допомога з ліквідації наслідків і захист цивільної інфраструктури.

НАТО також співпрацює з партнерами за допомогою Ради євроатлантичного партнерства, Середземноморського діалогу і Стамбульської ініціативи співпраці. Ці форуми об'єднують виробників енергоносіїв, транзитні країни і споживачів енергії в діалозі з питань, що цікавлять усі сторони.

Модернізація військових сил і засобів

На Лісабонському саміті в листопаді 2010 року члени Альянсу ухвалили пакет найбільш необхідних НАТО сил і засобів.

Серед нинішніх пріоритетів – поліпшення обміну інформацією з Міжнародними силами сприяння безпеці в Афганістані; програма

протидії саморобним вибуховим пристроям; удосконалення засобів повітряних і морських перевезень для того, щоб війська можна було швидко розгортати там, де потрібно; і програма колективних контрактів на логістичне забезпечення. На додаток зараз докладаються спільні зусилля до більш ефективного розвитку сил і засобів за допомогою багатонаціональних і інноваційних підходів

Більш довгострокові зобов'язання передбачають досягнення інформаційної переваги за допомогою мережевих інформаційних систем, які підтримують два Стратегічних командування НАТО; створення інтегрованої системи повітряного командування і управління; Об'єднаних сил розвідки, спостереження і огляду та Системи наземного спостереження Альянсу, яка здатна виявляти і стежити за такою технікою, як танки, вантажівки або гелікоптери, що рухаються по землі, або дуже низько, за будь-яких погодних умов.

Сили реагування НАТО

Сили реагування НАТО (NRF) – це технологічно розвинуті багатонаціональні збройні формування, які перебувають на високому рівні готовності. Вони складаються з сухопутних, повітряних, морських сил і сил спеціального призначення.

Робот зі знешкодження
саморобного вибухового пристрою,
Герат, Афганістан. © NATO

Головне завдання NRF полягає у забезпеченні швидкої військової відповіді на кризу, що розвивається, чи то з метою колективної оборони, чи задля інших операцій з реагування

на кризи. Вони забезпечують НАТО можливість швидко відреагувати на різноманітні типи криз будь-де в світі. NRF також слугують каталізатором військових трансформацій в НАТО.

Центри передового досвіду

Центри передового досвіду (COE) – це освітні установи, в яких навчаються і тренуються лідери і фахівці з країн – членів і партнерів НАТО. Вони допомагають розвивати доктрини, виявляти передовий досвід, вдосконалювати оперативну сумісність і спроможність та випробувати і підтверджувати концепції експериментальним шляхом. Вони діляться цінними для Альянсу визнаними знаннями і підтримують трансформацію Альянсу, уникаючи при цьому дублювання засобів, ресурсів і сил, які вже є в командній структурі НАТО.

Центри передового досвіду вважаються міжнародними військовими організаціями, які працюють поряд з Командуванням ОЗС НАТО з питань трансформації в Норфолку, Вірджинія, США. Не будучи частиною командної структури НАТО, вони є частиною ширшої мережі підтримки командування НАТО. COE працюють над широким спектром питань, при цьому кожен з них зосереджений на конкретній сфері, в якій прагне посилити сили і засоби НАТО.

Альянс не фінансує COE. Замість цього вони отримують національну або багатонаціональну підтримку для фінансування оперативних видатків цих організацій. Дев'ятьнадцять COE або вже акредитовані НАТО, перебувають в процесі акредитації або на етапі розбудови.

Одним із прикладів є Спільний центр передового досвіду із кіберзахисту в Таллінні, Естонія. У цьому центрі проводять дослідження та підготовку з питань кіберзахисту. Він був акредитований як Центр передового досвіду НАТО в 2008 році.

На усіх цих засіданнях в НАТО країни – члени Альянсу регулярно спілкуються, вони в структурованій формі інформують інших про свої заперечення, за допомогою регулярних переговорів вони виробляють спільні позиції, а потім співпрацюють над їх втіленням у життя. Комітети значною мірою є форумами для досягнення консенсусу, основоположного принципу діяльності Альянсу.

Лорд Робертсон
тодішній Генеральний секретар НАТО
23 квітня 2001 р.

■ Динаміка організації

Консенсус

Запорукою такого тривалого життя НАТО є консенсус у прийнятті рішень. Прийняття рішень на основі консенсусу означає, що в НАТО ніхто не голосує. Консультації ведуться доти, доки не буде вироблене прийнятне для усіх рішення. На практиці це означає, що будь-яка країна – член НАТО, незалежно від її розмірів, може фактично накласти вето на можливе рішення НАТО. Це також означає, що одностайне «рішення НАТО» представляє колективну волю усіх країн-членів.

Зазвичай процес переговорів триває недовго, бо країни-члени регулярно консультуються між собою і тому їхні позиції часто відомі заздалегідь. Сприяння процесу консультацій є одним із головних завдань Генерального секретаря.

Принцип консенсусу залишається єдиним підходом до прийняття рішень в Альянсі з моменту його створення в 1949 році. Він поширюється на усі установи і комітети.

Сама Організація

Північноатлантична рада (НАС) має фактичну політичну владу і повноваження прийняття рішень. Однак це не єдиний орган в НАТО, який має повноваження високого

рівня. Група ядерного планування, Військовий комітет та інші комітети НАТО також відіграють важливі ролі в процесі прийняття рішень. Усім їм надають підтримку цивільний Міжнародний секретаріат і Міжнародний військовий штаб НАТО.

Група ядерного планування (NPG) приймає рішення з питань ядерної політики Альянсу. Це вищий орган в НАТО з ядерних питань, так само як і Північноатлантична рада в межах своєї компетенції. До неї входять усі країни-члени, за винятком Франції. В NPG обговорюється широкий спектр питань ядерної політики, зокрема безпека, охорона і життєздатність ядерної зброї, системи зв'язку і інформації, а також питання розгортання. Обговорюються також і більш широкі питання загального характеру, такі як контроль над ядерними озброєннями і розповсюдження ядерної зброї.

Хоча ядерні сили Альянсу зберігаються НАТО в рамках політики стримування, їх головна роль є політичною і вони вже не націлені на якусь конкретну загрозу.

Військовий комітет (МС) – це вищий військовий керівний орган НАТО і найстарша постійна установа НАТО після Північноатлантичної ради. Він дає військові поради Північноатлантичній раді і Групі ядерного планування. Він також дає військові вказівки двом Стратегічним командуванням Альянсу і допомагає

Карме Шакон
Пікуерас (міністр
оборони Іспанії)
з генералом
Девідом Петреусом
(тогочасним
командувачем
МССБ) на засіданні
міністрів оборони
країн НАТО,
Брюссель, 2011.
© NATO

розробляти загальну стратегію. Отже, МС є важливою ланкою між політичним процесом прийняття рішень і військовою структурою НАТО.

Низка інших комітетів НАТО формує незамінну частину процесу прийняття рішень в Альянсі. Вони сприяють обміну інформацією і консультаціям, які ведуть до прийняття рішень на основі консенсусу. Кожна країна-член представлена на кожному рівні структури комітетів у тих сферах діяльності НАТО, в яких вона бере участь.

Нарешті, майже 1200 цивільних осіб працюють у Міжнародному секретаріаті НАТО (IS) у штаб-квартирі НАТО в Брюсселі, Бельгія. Будучи дорадчим і адміністративним органом, IS підпорядкований Генеральному секретарю і допомагає втілювати в життя рішення, які делегації країн – членів НАТО ухвалюють у відповідних комітетах.

Міжнародний військовий штаб (IMS) працює з Міжнародним секретаріатом для забезпечення виконання відповідними установами НАТО рішень з військових питань. У IMS працюють 330 військовослужбовців і майже 90 цивільних осіб.

Штатних працівників наймає або безпосередньо Організація, або відряджають уряди країн-членів.

Парламентська асамблея НАТО

Парламентська асамблея НАТО (ПА НАТО) складається із законодавців з країн – членів НАТО, які розглядають питання, пов'язані з безпекою, що цікавлять і турбують усіх. Інституційно незалежна і відокремлена від НАТО Асамблея забезпечує зв'язок між Альянсом і парламентами країн-членів, допомагаючи досягти парламентського і публічного консенсусу щодо політики Альянсу. Із 80-х років XX ст. Асамблея також залучає до своїх дискусій парламентарів з країн-партнерів.

Реформа

НАТО постійно перебуває в процесі реформування, роблячи Альянс гнучкішим, ефективнішим і дієвішим. Три «основних завдання» Альянсу – колективна оборона, врегулювання криз і безпека на основі співпраці – вимагають постійної адаптації Організації. Скорочення військових бюджетів в часи жорсткої економії вимагають від Альянсу робити більше за менші кошти, при цьому не жертвуючи своїми силами і засобами. У 2011 році НАТО перейшла на новий

спосіб придбання і збереження необхідних сил і засобів, який отримав назву «розумна оборона». Він полягає у визначенні найбільш нагальних потреб у силах і засобах, спеціалізації окремих членів Альянсу на тому, що вони можуть робити краще за інших, і пошуку багатонаціональних рішень спільних завдань якщо це допомагає економити кошти і досягти результату.

На Лісабонському саміті 2010 року лідери НАТО розвинули попередні зусилля і виробили амбіційний пакет реформ, серед яких перегляд військової командної структури, установ і менеджменту ресурсів. Ці заходи передбачають створення нової командної структури – дієвішої, економнішої і мобільнішої в разі проведення операцій. У червні 2011 року міністри оборони країн НАТО домовилися про нову структуру, в якій кількість персоналу скоротиться на третину, з 13 тисяч до 8 тисяч. Нова командна структура НАТО має досягти попередньої оперативної готовності до кінця 2013 року, а цілковитого втілення до кінця 2015 року.

В установах НАТО працюють майже 6 тисяч військових і цивільних службовців, які перебувають в семи

країнах. Вони надають важливу підтримку поточним операціям і забезпечують придбання необхідних сил і засобів. У Лісабоні лідери країн Альянсу також ухвалили раціоналізацію і зведення нинішніх 14 агентств НАТО в три, зосередившись на комунікації і інформації; підтримці і закупівлях. Нова структура агентства має бути визначена до середини 2012 року.

Штаб-квартира НАТО також реформується. У ній переглядаються процеси багатонаціональних закупок, скорочується кількість комітетів та створено Відділ нових викликів безпеці. Зокрема, новий відділ об'єднує різні напрями професійного досвіду і знань в НАТО, забезпечуючи таким чином здатність контролювати і передбачати міжнародні події, які можуть вплинути на безпеку членів Альянсу. На тлі зміни пріоритетів і справжнього бюджетного тиску ведеться робота з перетворення Міжнародного секретаріату на більш гнучку і рухливу структуру зосереджену, передусім, на пріоритетах НАТО. Усі ці зміни покликані забезпечити переїзд до нової штаб-квартири нової НАТО, коли будівля буде введена в експлуатацію в 2016 році.

Особиста свобода вивільняє людську творчість і підприємництво. Демократія сприяє відповідальному врядуванню. Права людини гарантують, щоб демократія була не просто правом більшості керувати, але і правом меншин на захист. Верховенство права захищає індивідуума від зловживань влади. Ці фундаментальні принципи забезпечують прогрес і процвітання народів наших держав.

Андерс Фог Расмуссен
Генеральний секретар НАТО
16 липня 2011 р.

■ Альянс, що відповідає своєму призначенню

Ґрунтуючись на спільних цінностях і спільних інтересах, трансатлантичний Альянс повинен відповідати своєму основному завданню: захищати свободу і безпеку своїх членів і долати виклики безпеки ХХІ сторіччя.

Громадяни країн НАТО сподіваються на те, що Альянс допоможе захистити їхні країни, зможе розгорнути потужні війська там, де потрібно і тоді, коли потрібно для їх безпеки, і допомагатиме підтримувати безпеку разом з партнерами в усьому світі. Змінюється світ, розвивається Альянс, але основна місія НАТО залишається незмінною: забезпечити єдність Альянсу як співтовариства свободи, миру, безпеки і спільних цінностей.

Public Diplomacy Division
1110 Brussels - Belgium
www.nato.int

Order publications at publications@hq.nato.int